

JENNY HOLMQVIST

Drift

FORUM

Bokförlaget Forum, Box 3159, 103 63 Stockholm
www.forum.se

Copyright © Jenny Holmqvist 2020
Citat av Gunnar Ekelöf:
© Gunnar Ekelöf – licensierat genom ALIS
Omslag: Lisa Benk
Tryckt hos ScandBook, EU 2020
ISBN 978-91-37-15554-8

JAG BOR I EN ANNAN VÄRLD
MEN DU BOR JU I SAMMA

Gunnar Ekelöf

SAN FRANCISCO, AMERIKA.
SENSOMMAREN 1982

Sopor, sjöfåglar, salt. Alltid salt i luften – det klistrar sig fast i hud och hår. Jag vänjer mig inte vid det, kommer aldrig att vänja mig vid det.

Alkoholen drar min kropp mot marken och gör rörelserna tunga. Jag går nedför den sista backen före hamnen och kan äntligen skymta parkeringen. Tänker på Luis. Tänker att jag måste ge mig av genast – annars kommer jag att ha missat tillfället och det blir för sent för allt. Såret på handen bultar och sticker på ett konstigt sätt, och blicken irrar. Jag kan inte minnas exakt var jag har ställt bilen. Solen ska just gå upp. De första fiskmåsarna har vaknat och skriar ensligt över hamnen, söker efter småfisk och skräp.

Mezcalsmaken drar ihop kinderna.

Mjuka vatten. Morgonljuset och dimman på ytan. Så ser jag bilen.

FORMALIN OCH HAV

I.

UPPSALA. VÅREN 1946

Eva sitter vid det stora mahognyskrivbordet och ser ut genom fönstret, ut över Carolinaparken. Lärkträden fyller himlen. I den soliga fåran på grusvägen står studenterna i små grupper, med böcker och väskor i händerna.

Ingen vet att hon sitter här, att hon betraktar dem. Hon undrar om Astrid brukar sitta så här när hon tar rast från arbetet: se studenterna samspele och växelverka, som detaljer i ett stort mönster, en väv av mänskliga relationer. Men Astrid kommer inte hit mer idag. Det är fredag eftermiddag och Eva skulle kunna ta över rummet, skrivbordet, utan att behöva fråga någon.

Hon reser sig från stolen men blir stående vid fönstret. Hon känner igen några av de yngre där nere. Andra är helt obekanta. Samtalen tar sig in i rummet som ett mjukt mumlande, omöjligt att urskilja orden men väl tonerna. Och trots att fönstret är stängt kan hon nästan känna den fräsiga vårluften genom glaset.

Det är några veckor kvar av terminen. En annan känsla nu, en annan vår – det är som om förändringarna redan skett trots att de knappt har börjat. Världen som väckts till liv igen efter en flera år lång vinter. Inte bara de senaste åren, när hon tänker efter. Nöden har varit som en skugga i ansiktena längre än så. När hon var barn förstod hon det bara inte, trodde att det var så människorna var. Skuggansikten, grå i blicken.

Någon visslar nere i parken. Skratt. Två studenter cyklar raka i ryggarna mitt på grusvägen.

Hon släpper pojkarna med blicken och samlar ihop sina saker. Det är hög tid att gå hem, nästan hela byggnaden är tom.

Hon kommer ut på trappan och solstrålarna slår mot ögonen – hon kisar, böjer nacken och döljer sig under sommarhatten.

När hon passerar bron ser hon honom. En suddig gestalt långt där borta, vid vattenlinjen. Sedan blir konturerna skarpare. Han sitter vid ån med en studiekamrat, byxbenen är uppkavlade och kavajen vårdslöst slängd på marken bredvid honom.

Hon har lagt märke till honom flera gånger nu. Är inte säker på hur det började: om det var hans blick som först fastnade på henne, eller om det var tvärtom. Men nu finns de där, blickarna, tydliga nog för att hon inte ska kunna bortförklara dem som sammanträffanden.

Hon rättar till kappkragen och stryker hastigt de flygiga hårstråna ur ansiktet.

Hon vill både se på honom och se bort. Vägen tills hon når dem är smärtande lång. När hon äntligen passerar anar hon i ögonvrån hur han vrider sig åt hennes håll. Hon saktar stegen, nickar försiktigt. Känner hur värmen slår ut över kroppen.

Han ser på henne och nickar han också: ett tyst samförstånd, kanske.

Ett strykande kring varandra, ordlöst och sökande. Hans blick i ryggen när hon avlägsnar sig: hon kan känna den. Hon rör sig ryckigt, som en mekanisk docka. Varje steg är en imitation.

Hans namn är Erik. Innan hon visste det kunde hon själv namnge honom, tillskriva honom vad som helst. Men nu har han fått ett namn och hon försöker få det att växa inom sig och fylla ut honom.

Erik.

Hon håller namnet i munnen medan hon går.

—

Astrid står djupt böjd över mikroskopet, med kroppen i en besvärlig vinkel. Hon kan fastna så ibland, halvt stående, som om hon var på väg någon annanstans och egentligen inte hade tid med det hon gör. Eva sitter på sin plats vid fönstret och låter skrivmaskinen gå, tankarna flyter. Hon ser då och då på Astrid, hur hon arbetar. Ibland brukar Astrid prata för sig själv. Mumlande ljud, som om hon sade åt sig vad hon skulle minnas. Men nu har hon varit tyst hela eftermiddagen.

Det förändras med vädret: Astrid släpper taget om Eva och de andra sekreterarna, är inte lika noga med vad de ska göra och inte göra. Dessa veckor före sommarledigheten är ett andningshål. Eva har sträckts ut de senaste månaderna, blivit allt mattare vartefter dagarna passerat. Men med värmen och de knoppande träden infinner sig en annan stämning i korridorerna. Inte ens Astrid förblir opåverkad.

Astrid ser plötsligt upp från mikroskopet och hennes blick möter Evas; Eva som har slutat skriva och förlorat sig i tankarna.

Återigen är Astrids röst den knivskarpa, den som hon slipat mot Eva hela året:

”Satt Eva och dagdrömde?”

”Förlåt.” Hon ler generat. ”Jag tänkte på sommaren.”

Astrids ansikte mjuknar en aning. Det är som om hon återigen minns allt det som finns där ute, på andra sidan fönstret.

”Jaså. Ja, det ska bli skönt att lämna kontoret. Jag ska nog ta en promenad efter arbetet. Längs ån.”

”Det låter härligt.”

”Eva – säg mig”, säger Astrid plötsligt och rätar på sig. ”Vi har ju talat lite om framtiden. Vad vill Eva göra sedan?”

”Vad jag vill göra?” Hon skruvar på sig. I Astrids mun låter det så enkelt. Hon har stålvilja, har säkert vetat sedan barnsben vad hon vill och hur hon ska ta sig dit. Men för Eva är det inte lika självklart. Visst vill hon helst av allt studera vidare, en dag kunna bli som Astrid – den som andra respektfullt nickar åt i korridorerna, till och med de manliga lektorerna – men är hon

ens tillräckligt klipsk? Var ska hon få pengarna ifrån? *Och hur berätta för far och mor?*

Och så är det drömmen om att lämna den trånga staden – nu när det äntligen är möjligt, efter så många år av isolering. Att resa någonstans, kanske till och med utomlands.

Men det går ju inte om hon börjar studera.

Astrid sätter sig mitt emot Eva och slår ut armarna över bordsskivan. ”Jag menar bara ... Eva är gammal nog att ta egna beslut. Hur har Eva tänkt sig framtiden?”

”Jag är ju bara tjugotvå”, slipper det ur Eva, hon sväljer de sista orden.

”Jovisst. Men när jag var ...” Astrid tystnar. Hon förstår väl hur det låter.

Eva ser ner på sina händer som vilar på den blanka bakeliten.

”Ja”, säger hon. ”Jag vet.”

När hon kommer hem ska hon tala med far. Hon ska göra det, och sedan ska hon tala med Astrid igen.

Astrid skrattar till. ”Hon behöver inte se så rädd ut. Jag menar bara att Eva inte kan bli kvar här, alltid. Hos mig och fruntimren.”

”Nej, det kan jag väl inte.”

Fruntimren. Det är vad Astrid kallar dem: de äldre, ogifta sekreterarna. I långa rader sitter de i ett särskilt rum som luktar av eau-de-toilette, som om de försökte dölja en annan lukt inunder. Eva kan inte hjälpa det, men hon ogillar dem, de äldre. Deras tillkämpade leenden mot professorerna, intendenten, alla runt om på fakulteten. Till och med de yngre studenterna ler de underdånigt mot. Och det är väl så: Astrid ser hur Evas rädsla läcker ur henne. Hennes bävan att bli som de.

”Jag vet att det inte är så lätt”, säger Astrid och ler hastigt. ”Men det kommer vara enklare för er än det var för mig – ja, om Eva väljer att studera vidare, menar jag.” Hon tillägger det sista en aning ansträngt.

”Jo. Jag vet.”

Astrid reser sig igen och sätter sig på kanten av skrivbordet så att pappren där under viks. Eva måste hindra handen att fara upp och dra undan dem.

”Vad tycker Evas mor och far?”

”Inte så mycket.”

Kanske förstår Astrid. Hur som helst reser hon sig igen och gör en avfärdande gest.

”Ja, vi får se. Vi får se.”

Hon går bort och hukar sig över mikroskopet igen, medan Eva sitter kvar med händerna på skrivmaskinens tangenter.

Hon står med några av de andra sekreterarna utanför huvudbyggnaden. Arbetsdagen är slut, människorna lösgör sig från klungorna och går åt sina håll. Eva dröjer sig kvar vid stora porten med de andra långsamma. De flesta av kvinnorna röker, men inte hon. Hon vet inte hur man gör och det är för sent att lära sig.

”Eva.”

Hon vänder sig om. Det är han. Erik.

Kvinnorna runt henne tar ett kliv åt sidan, som om de delades av en flod.

Hon ser förvånat, nästan skrämt på honom.

”Ja?”

”Visst heter fröken så – Eva?” Han ler nervöst. I händerna håller han sina handskar, fingrar på dem.

Hon nickar, möter hans blick. Blå skarpa ögon, och så lite brunt närmast pupillerna.

Kvinnorna börjar tala igen, kanske för att det inte ska bli för uppenbart hur noga de egentligen lyssnar.

”Vill Eva gå med mig ett slag?”

De går sida vid sida genom staden, och även om hon vet att det inte är så, känns det som om alla ser på dem.

Tänk, att det var henne som han ville tala med.

Men de talar inte så mycket. Går mest tysta, som om de var yngre än vad de är. Som barn. Hon har i fantasin föreställt sig hur samtalet ska absorbera dem. Hur han frågar om hennes åsikt, berättar om sig själv så personligt att det inte går att förstå som något annat än en intim gest. Nu, när de går här tysta och bortkomna, känns det nästan löjligt. Kanske är han inte den som hon inbillat sig att han är. Det är något med hur hans ord och hans uppsyn motsäger varandra: att han går rakt fram till henne och ber henne följa med på promenad, för att i nästa stund röra sig skyggt och knappt våga se åt henne.

De går förbi Carolina Rediviva, längs Övre Slottsgatan, Åsgränd och Riddartorget. Passerar Gustavianum på håll. Planlöst, vilset.

”Så... Erik studerar medicin”, säger hon prövande – kommer i samma stund på att det är kunskap som hon egentligen inte borde ha.

Men han reagerar inte något särskilt på det, nickar bara.

”Och fröken? Fröken har väl också studerat?”

Uppsala är en stad med säkert femtiotusen invånare, det är lätt att försvinna i de böljande skarorna av studenter och student-skor. Att de vet så här mycket om varandra gör henne generad. Men inte heller hon vill låtsas om det.

”Studentexamen. Jag har en assistenttjänst vid Kemikum, jag är sekreterare. Jag skulle gärna studera vidare men vi får se hur det blir.”

Framför dem skymmer den enorma röda kyrkan resten av staden. Luften är frisk och Eva tar stora andetag, vill rensa kroppen från alla tankar som den dragit åt sig. Kullerstenen på torget är ojämn och hopplös att gå på med klackskorna. Hon får gå med blicken i marken. Erik verkar märka det, för han tar henne plötsligt under armen. Hon känner hans sida mot sin, hur kropparna flyter samman.

Hon måste låta samtalet löpa, tappar kanske förståndet annars.

”Känns det aldrig...” Hon vet inte hur hon ska avsluta meningen.

”Aldrig...?”

De stannar till, hon släpper hans arm.

”Jag vet inte – det att vara så nära sjukdom hela tiden.”

Han ler och stryker sig över den ljusa mustaschen. En rörelse som påminner om äldre människors.

”Känns det aldrig märkligt själv för fröken? Med atomer och molekyler och pulver. Så abstrakt, så skilt från...”

”... verkliga livet?” fyller hon i.

”Just så.” Han skrattar till.

”Jo, visst kan det vara så. Men jag föredrar nog det framför en mänsklig kropp och en skalpell. Dessutom sitter jag ju mest vid skrivmaskinen.”

”Kroppen skrämmer mig inte. Inte på det sättet.”

Hon kan se hur hans pupiller liksom växer för en kort stund, hur något rusar genom honom.

Så tittar han upp mot himlen.

”Det börjar bli kallare. Vill Eva ha sällskap hem?”

Försiktigt ler hon ner i marken. ”Gärna. Jag bor på andra sidan ån.”

”Jag känner till Evas far”, säger han sedan. ”Visst har han herrekiperingen på Drottninggatan?”

”Jo, det stämmer.” Hon nickar kort. Vill inte tala om far, inte nu – vill inte att någon annan ska befolka det rum som de just har börjat skapa.

De börjar gå igen, längs kyrkans långsida och ner mot Fyrisån. Tysta, men på ett behagligt sätt. Det får henne att utan att tänka efter trycka sig närmare honom.

”Var bor han själv?” frågar hon.

Han pekar åt motsatt håll. ”På Skolgatan. Det är ett av de större studentområdena – ja, Eva vet säkert redan det, förstås.”

Hon nickar.

De kommer fram till gränden. Arbeterskor strömmar ut

genom portarna till Söderbergs fabrik längre ner på gatan, de får ställa sig intill väggen medan de väntar på att kvinnorna ska passera. Och för en sekund skäms hon för grannhusets fasad som håller på att vittra, och för oväsendet. Sådant liv är det nog inte i studentkvarteren. Trots att affärerna gått bra de senaste åren har de inte flyttat till den finare delen av stan; far vill ha nära till den nya affärslokalen.

”Här bor Eva alltså”, säger Erik.

”Ja.” Hon rör vid hatten, rättar till locken i luggen. ”Tack för att Erik följde mig hem.”

”Så gärna.” Han ler mot henne. Det är ett speciellt leende han har, det är både tvekande och innerligt på samma gång.

Hon ler tillbaka, vänder om och börjar gå genom gränden, får kryssa mellan de bullriga kvinnorna som kommer emot henne. Och återigen känner hon hans blick i ryggen.

DET LJUSGRÖNA HUSET I THUNDER BAY

2.

THUNDER BAY, KANADA.
FÖRSOMMAREN 1956

Lenny och hans ljud på nedervåningen. Marta hör rörelserna, in och ut genom dörrarna, hur han putsar glaset i verandans enorma buckliga ljusinsläpp. De svagt gröna rutorna som får rummet att i vissa ljus bli som insidan av en enorm flaska, eller kanske ett akvarium. Det är roligt att tänka på det så: att de förvandlas till fiskar där inne. Så släpper hon tanken på fiskarna. Hon sitter dold mellan sängen och skrivbordet i Lennys och Evas sovrum på övervåningen. Där, i en byrålåda, bor klippböckerna som hon nu lagt ut över golvet. Svarta, matta pärmar. Lite dammiga. En av dem luktar svagt av en blommig parfym. Marta drar in och håller lukten inom sig. Det luktar gott. Mjukt. Med yttersta fingerspetsarna öppnar hon boken och bläddrar. Sidorna är fyllda med artiklar och fotografier, några färgrikt kolorerade. Fast mest är det långa spalter med text. Hon har svårt att läsa både de svenska och engelska och bryr sig mest om bilderna. Hon stannar upp vid ett svartvitt foto av en kvinna i rutig kjol och blus. Det är ett riktigt fotografi, inget urklipp. Bilden är underlig på något vis, mycket olik dem på tidningsurklippen: kvinnan sitter på ett skrivbord och hennes vader är bara. Hon ser in i kameran. Bredvid står en ung man med en cigarett och ser på kvinnan. Eller ser han på hennes ben?

Det tar flera sekunder innan Marta förstår att det är hennes mor

på bilden. Hon har bläddrat förbi bilden många gånger – ändå är det först nu som hon på riktigt lägger märke till den.

Eva. Hon är så olik sig. Marta stryker med pekfingret runt kanten, ser in i de svartvita ögonen.

Hon rycker till när hon hör Lennys röst nedifrån: hämta sylt från jordkällaren. Ljudlöst stänger hon pärmarna, lägger tillbaka klippböckerna i lådan och smyger på harben nedför trappan, ut i trädgården.

När hon ställer ner den kalla burken på verandabordet slutar Lenny att putsa. Han vilar handen tungt på knäet, nickar mot henne.

”Bra.” Det finns svettpärlor i hans ögonbryn. Marta undrar hur det kan vara så ansträngande att putsa glasrutor.

Hon sjunker ner på kökssoffan. Solen tränger igenom de ljusa bladverken utanför och dammet rör sig i ljusstrecken. Hon fingrar på burken, fångar upp några kondensdroppar som är på väg mot bordsytan.

”Ska vi ha sylten till maten?”

”Fråga din mamma.” Lenny fortsätter att putsa.

”Var är hon?”

”Ute i trädgården.”

Marta spanar ut genom fönstret men kan inte se Eva någonstans. Istället tittar hon ner i hinken som står i andra änden av kökssoffan. Regnbågsbubblorna på ytan döljer det grå vattnet. De spricker när hon petar på dem.

Lenny kliver upp på pallen igen och börjar med en ny rad av glasrutor, uppifrån och ner. Marta ställer sig intill och ser på när han arbetar. Det syns inte någon större skillnad på de rutor han har avverkat och de otvättade. Det ligger ändå kvar ett dimmigt fettlager över dem.

”Ska jag hjälpa till?”

Lenny svarar inte. Han har förlorat sig i en liten fläck som

verkar sitta hårt. Trasan gör gnissliga ljud. Nageln mot glaset. Skrap, skrap.

”Gå ut till mamma i trädgården”, säger han till slut. ”Hon vill säkert ha hjälp med något.”

Hon står tyst en stund.

”Men jag kan ta de nedersta rutorna.”

Lenny sänker armen, vrider sig mot Marta. Blicken får henne att sjunka undan.

Hon lommar ut genom verandadörren. Gräset är kallt och fuktigt mot de nakna fötterna. När hon gått ett varv runt huset ger hon upp hoppet om att hitta Eva och rör sig bort mot vägen istället. Hon tar upp en pinne och drar den i gruset, gör cirklar, sedan hårda streck. Egentligen får hon inte leka på vägen, men det kommer ändå aldrig några bilar här. Hon kliver ner i diket och slår med pinnen över det långa gräset. Så ser hon att kjolfällan har gått upp. Hon vrider på kjolen så att den trasiga delen hamnar bakåt, och då syns det inte.

När hon tittar ut över ängarna kan hon skymta de betande hästarna. Lenny har sagt att granngården ska utöka så att hagarna snart kommer att sträcka sig nästan ända hem till dem. Istället för bleka små ärtplantor i långa rader kommer det att gå hästar här. Kanske redan i sommar? Det krusar till i bröstet vid tanken – hon kan gå in till dem, klappa dem, låtsas att de är hennes.

Hon sätter sig på huk och slår armarna om knäna. Ser på de betande hästarna långt där borta. Det är tre stycken som står tillsammans, och så en brun som går lite längre bort för sig själv. Den ruskar på sig så att manen åker fram och tillbaka. Hästen ser så liten ut på håll: hon kan klappa den på ryggen utan att den märker det och i hemlighet hålla fast den mellan tummen och pekfingret.

Marta ligger i solen, sträcker på sig som en katt och rullar över på mage. Hon lägger näsan nära jorden och drar in lukten av det ljusgröna gräset. Bredvid henne ligger Eva, och sedan grannfrun Lauren, gömd bakom sina stora, svarta solglasögon. Solen står stadigt på himlen, men luften är ännu inte upptinad från vintern och ibland kommer det kalla vindpustar som får Marta att krypa ihop.

Det vandrar en skalbagge på ett av grässtråna. Om hon plattar till gräset och lägger några kvistar som kanter blir det som ett hus till skalbaggen.

Hon formar en fyrkant i gräset med handen. När husgränserna är färdiga gör hon en säng av två fjolårslöv, men när hon ska lägga ner skalbaggen är den försvunnen.

Hon vilar huvudet på armarna istället, ser ut i trädgården. Lauren småsjunger på en melodi om och om igen: *when the birds sing, let them sing, when the snow fall, hear my call*. Marta känner igen den från radion.

Sedan blir det tyst i gräset. Lauren har slutat sjunga och ser nu helt avslappnad ut. Nästan som om hon sov. Eva bläddrar i en bok, läsglasögonen är halvvägs nere på den blanka näsan. Marta sneglar ner i boken men tröttnar snart. Det är en av de där tråkiga läroböckerna. Hon vänder sig om och lägger sig på rygg igen, tittar upp i den bleka himlen. Trädens knotiga grenar formar mönster. Lauren har verkligen somnat: bröstet höjer och sänker sig i lugn takt. Solglasögonen pressade mot huden.

På den stora glasverandan sitter Lenny med kaffekoppen i båda händerna. Fisken i akvariet. Marta kan se honom då hon vrider på huvudet: han tittar upp och nickar, höjer kaffekoppen. Marta blir full i skratt. Men han ser också lite ensam ut där på verandan, nu när de tre ligger här tillsammans i gräset. Hon funderar på att vinka hit honom, men hon vet inte vad Eva och Lauren skulle säga.

Hon vänder sig mot Eva:

”Du, mamma.”

Eva sänker boken en aning som för att visa att hon lyssnar, men ögonen stannar kvar bland orden.

Plötsligt vet inte Marta vad hon ska säga – det som kändes så självklart nyss är borta. Hon tystnar med munnen halvöppen.

Eva lägger ner boken. ”Vad är det?”

”Ska inte pappa komma och sätta sig med oss också?”

Det var egentligen inte det hon hade tänkt säga, men nu sade hon det, och så blev det.

”Är det det du ligger och tänker på?”

Marta rycker på axlarna.

Eva stryker henne lätt över håret. ”Du är en fin tös, Marta.”

Hon ser ner i boken igen och fortsätter läsa.

En fin tös.

Marta vill säga något mer, ja, att han faktiskt ser rätt ensam ut, Lenny. Men nästa gång hon tittar upp är han försvunnen. Så hon låter tankarna segla bort igen, upp över träden och djupt in i den orubbliga blå himlen.

Hon försöker rikta blicken rakt fram för att dämpa illamåendet. Lenny kör alltid så ryckigt och fort. Eva sitter bredvid och har de stora solglasögonen på, likadana som Laurens. Marta kan se henne i sidospegeln, men tittar hon för länge kommer illamåendet tillbaka igen. Eva ser nästan ut som någon annan i de där glasögonen och den gula sjalen om håret. Lenny ser däremot ut precis som vanligt, med rutig skjorta och armarna brunbrända. Småsår på händerna, och så skäggstubben som raspar som rivjärn om man råkar komma åt.

Hon lutar sig fram mellan sätena.

”Jag är hungrig.” Egentligen är hon inte hungrig, men hon vill få andra smaker i munnen, tugga på något. ”Jag mår illa.”

”Vi äter när vi kommer fram”, säger Eva. ”Vi ska inte smula i bilen.”

Marta sjunker bakåt. Illamåendet kommer igen; hon måste sluta ögonen och tänka på frisk luft, på vind. Bilens lukt är kemisk, den får saliven att rinna till i munnen.

”Vi äter när vi kommer fram”, upprepar Eva, men vänligare nu.

Lenny är tyst. Kanske är han också hungrig.

Marta lutar tinningen mot rutan och blundar igen. Huden klibbar mot fönstret. Hon tänker att hon är en fågel, en sådan med flera meter mellan vingpetsarna. De kan sväva flera mil utan att behöva slå ett enda vingslag. Ligga där i vinden, se ner på bilen.

Lenny parkerar och är först ut ur bilen för att sträcka på sig. Marta slår upp dörren och andas girigt in luften. Det blåser mer här. Hon ser ut över vattnet och viken: blåsten gör att de nästan är ensamma på stranden. Det kommer inte gå att hitta någon att leka med, men det gör egentligen inte så mycket. Hon är van att leka ensam.

Eva kliver ur sist och spanar ut över sjön med ena handen som skydd. Hon har tagit av sig solglasögonen och blivit sig själv igen.

Marta går mot stranden, det kommer genast sand i sandalerna. Det finns ett stort träd på den gräsbevuxna slänten och dit går hon. Hon tycker om den här platsen, vinkar åt Eva och Lenny att komma. De har dröjt kvar vid bilen men kommer nu gående med korgar och badväskor.

”Här kan vi sitta”, säger Marta när de är inom hörhall. Illamåendet är borta, nu vill hon kasta sig i vattnet. Hon älskar att simma ner till botten och, när hon väl är nere, öppna ögonen och försöka urskilja konturerna medan sumpen sjunker. Stenar, sjögräs.

”Får jag bada nu på en gång?”

Eva nickar och börjar plocka upp ur korgen.

”Bada du, så äter vi sedan.”

Marta skyndar sig på med baddräkten, rusar ner till vattnet som är kallt och mörkt, men inte för kallt ändå, och hon plöjer sig ut tills vattnet når henne till bröstet. Det är första strandutflykten för i år, första badet.

”Inte för långt ut nu!”

Det är Eva som ropar. Marta vänder sig om och vinkar.

De sitter bredvid varandra, Eva och Lenny. Hon vinkar igen och de höjer händerna samtidigt, vinkar tillbaka. De ser ut som dockor. Händerna vajar i samma takt.

När hon kommer upp ur vattnet har Eva dukat fram matsäcken: hon sitter tillbakalutad och röker långa bloss med koftan över axlarna. Lenny ligger i skuggan med ögonen slutna. Eva brukar inte röka, det känns konstigt att se henne med cigaretten i handen. Men något hindrar Marta från att säga någonting. Evas min. Och ögonen. Hon är på en annan plats, tänker Marta, men skakar sedan av sig känslan. Hon frustar och torkar sig om näsan. Det sticker i den när hon har varit under vatten länge. Hon sätter sig mellan Eva och Lenny, tar emot handduken som Eva räcker till henne och virar den kring sig. Eva har gjort trekantssandwich och Marta väljer ut en och börjar äta. Baddräktens tjocka tyg är vått och kallt mot kroppen. Hon borde kanske byta om men fryser för mycket, är för hungrig. Lenny har skurit upp melonbitar som Marta slukar en efter en.

”Fryser du?” frågar han.

Marta nickar.

Han räcker över tröjan som han haft som huvudkudde. ”Här, ta den.”

Marta lägger tröjan över axlarna med sina klibbiga fingrar. Eva sneglar på händerna, men säger inget.

Så märker Marta att hon är den enda som äter.

”Ska inte ni ha?”

Lenny skakar på huvudet. Huden runt munnen är stram. ”Ät du.”

Marta äter långsamt upp sin melonbit. Händerna och munnen är kladdiga av rosa saft.

Är det henne de är arga på? Hon sitter tyst, tänker, men kommer inte på varför de skulle vara det. Kanske gick hon för långt ut i vattnet? Fast hon brukar ju få gå ut dit, till den stora stenen?

”Mamma, vill du ha en av melonbitarna?” Hon håller fram den sista biten. Saften kittlar längs armen.

Eva drar ännu ett bloss. Så vänder hon sig mot Lenny:

”Du kunde ju åtminstone äta av smörgåsarna, nu när du fick mig att göra så många.”

Hon vrider sig bort igen.

Lenny sätter sig halvt upp, stödd på armbågen. Han har också tänt en cigarett och ser på en punkt långt borta i landskapet.

Marta är inte säker, men kanske har han inte hört. Han svarar åtminstone inte.

”Jag tyckte de var goda, mamma”, säger Marta och stryker sig över magen. Kallt baddräktstyg. ”Jättegod.”

Nu är det Eva som inte verkar höra henne. De sitter tysta, alla tre, en lång stund.

Hon sneglar upp mot dem, Lenny och Eva. De säger ingenting, gör ingenting. Och nu när hon ätit klart vet hon inte vad hon ska hitta på. Det är för kallt för att hoppa i vattnet igen, och hon har inte längre någon lust att bygga något i sanden. Hon fryser, trots tröjan. Tystnaden där på stranden hade kunnat vara behaglig, men är det inte. De hade kunnat sitta här alla tre och lyssnat på sjön och vinden i trädet. Men det är ingen som lyssnar. Det är ingen som är här förutom Marta.

Hon ligger i sin säng på övervåningen och följer skuggorna över väggarna. Det är sent och Lennys ljud sipprar som vanligt upp till henne. Hur han går mellan rummen, ställer in porslinet och grytorna på sina platser i köksskåpen. Höjer radion ett steg.

Eva hörs inte alls, fast Marta vet ju: hon sitter där i hörnet och bläddrar i sina böcker och anteckningar.

Rummet är kallt och ruggigt och hon längtar ner, vill sitta där i ljuset runt köksbordet tillsammans med dem. Men Eva skulle bli arg om hon inte låg i sängen. Eva har sina regler, sådana som Lenny inte bryr sig lika mycket om. Han låter Marta vara uppe längre och glömmar ibland att be henne borsta tänderna.

När hon inte kan somna brukar hon fantisera om att det är hennes födelsedag: att mamma och pappa och till och med Lauren kommer med presenter. Oftast är presenten en hund. Brunvitfläckig med slokande öron, en sådan som man har i skogen. Ibland får hon ett av fölen från Laurens gård.

Men nu känns fantasierna bara som på låtsas.

Hon vrider sig i sängen, måste upp och kissa. På frusna ben smyger hon upp och ut i hallen med björnen under armen. Hon kan höra radion ännu tydligare nu, dess mjuka kvällstoner.

Hon blir stående på översta trappsteget. Det är som om hon glömt vart hon är på väg. Näsan känns tjock och hon måste andas med munnen. Så hör hon Lenny:

”Du kan inte, det *går* inte, det är ...”

”Men du och Marta ska ju komma efter. Det kommer att bli bra, jag vet det.” Eva väser fram orden, som om hon var medveten om att Marta stod där högst upp i trappan och lyssnade, med nattlinnet hopknycklat i händerna.

Marta kan höra hur Lenny skrapar med stolen, sätter ner fötterna på ett skarpt sätt. Hon hatar när han är sådan.

Eva börjar tala igen:

”Astrid har ordnat det fint åt mig. Hon känner flera stycken apotekare och hon kan ordna en praktikplats, och säkert hjälpa mig med studierna. Om jag inte gör detta nu ...”

”Hur kan du vara så egoistisk!” klipper Lenny av.

Marta tar ett halvt steg bakåt. Glassplitter ur deras munnar. Hon vill backa in i sitt rum igen och stänga dörren, men tänk om de hör henne. Tänk om de märker att hon lyssnar.

”Nu när jag vill något i gengäld, då passar det inte”, säger Eva.

”Hur kan du säga så...”

”Jag säger vad jag vill.”

Det blir tyst. Men så börjar Lenny igen, med lågmäld, kontrollerad röst:

”Jag borde ha förstått det när jag gifte mig med dig... att du aldrig skulle höra hemma här.”

”Kanske det. Kanske borde du ha förstått det. Och jag med. Jag reste hit, ut på landet, ut i ingenting – och vad blev det av mig? Livet? *Ingenting.*”

Ljuden stannar upp, hänger i luften som tunga droppar.

Vad menar hon? *Vad menar hon.*

Sedan hörs Evas röst igen:

”Jag menade inte så.”

”Ibland så...” Lenny frustar till, något som nästan liknar ett skratt. ”Och se hur det ser ut här, Eva. Vem ska ta hand om det nu? När du lämnar allt för ditt eget nöjes skull!”

”Eget nöjes skull! Jag blev fru till en simpel daglönare!”

Något går sönder. Eller faller. En stol kanske. Något tungt.

Marta sluter ögonlocken och andas långsamt. Hon låtsas att hon inte hör någonting. Är döv. Bara andas, blunda.

Det är tyst där nere. Inte ett ljud. Kanske gråter hon, Eva. *Mamma.* Nästan omärkligt, så att man bara kan upptäcka det om man vet vad man ska leta efter.

Men Marta vill inte höra mer. Hon lämnar ljudlöst det kalla trappsteget och går in på toaletten. Kissar och dricker vatten som om ingenting har hänt. Kryper ner i sängen och trycker björnen närmare kroppen, andas in i dess päls.

När hon vaknar vet hon att något är annorlunda. Det känns i luften, i rummet, i småfåglarnas brutna sång. I tystnaden.

Kroppen gör ont, hon har legat i samma ställning hela natten.

Hon drar hastigt på sig klänningen, letar efter knästrumporna men struntar i det när hon inte genast hittar dem. Hallen är nedsläckt. Hon huttrar till, smyger genom korridoren och kikar in genom Evas och Lennys öppna sovrumsdörr; sängen är ordentligt bäddad med det gröna överkastet. Det ser inte ut som om någon har sovit i den. Hon fortsätter ner till nedervåningen, vet inte riktigt vad hon förväntar sig. Att hon ska vara ensam här nu – att huset ska vara övergivet? Olusten stiger med varje steg, *det är bara hon nu*. Inte är de i köket heller. Klockan på väggen tickar allt högre, sekundvisaren slår tillsammans med kaninhjärtat i bröstet. Hon vill ropa, men läpparna är fastklibbade i varandra. Natten har gjort henne stum.

Hon kommer ut till verandan, stannar upp i steget – och där sitter de: mamma och pappa. Som om allt var som vanligt. Försjunkna i varsin tidning och med kaffespill på bordsduken.

Båda tittar upp.

”Är du vaken?” säger Lenny och klappar på kökssoffan. ”Kom och sätt dig här.”

Luften lämnar bröstet. Hon tassar fram och kryper upp bredvid honom. Han lägger armen om och stryker henne förstrött över håret. Hennes kropp slappnar av under tyngden. Den låga solen. Brödsmulorna.

Eva reser sig och är på väg ut i köket. Efter en stund kommer hon tillbaka med en smörgås och ett glas mjölk. Hon ställer det framför Marta, kramar hennes axel. Vänder sig sedan till Lenny:

”Vill du ha ett ägg till? Jag kan steka om du vill ha.”

”Det är bra, tack.”

Oskyldiga ögon möter varandra. Eva sätter sig med tidningen igen.

Halva Marta sitter där lugn, äter av smörgåsen. Tänk, att hon trodde... Vad barnsligt att tänka så, vad larvigt. De sitter ju där mitt emot varandra, verkar inte det minsta arga. Inte alls som vid badviken. *Som i natt*.

Fast. Den andra halvan... den andra halvan av Marta kan

inte släppa dem med blicken. Försöker se om det märks i deras rörelser. Men det går inte att peka på något – inget skiljer sig från alla andra morgnar på verandan.

Ändå vet hon: allt är annorlunda.

LUIS MACHADO

3.

SAN FRANCISCO, AMERIKA.

SENSOMMAREN 1982

Första gången jag såg honom satt han på en bänk med knäna uppdragna. Det blåste, det var alldeles vid vattnet och båtar-nas master vajade orytmiskt. Vid sidan av bänken låg en cykel. Där var han. En smal, mörkhårig gestalt som skilde sig från alla andra. Han såg både stark och sårbar ut, nakna knäskålar ända uppe vid munnen och nacken böjd och bar. En brun skinnjacka låg slängd i gräset bredvid.

Jag vet inte varför jag lade märke till honom – det var en plats som var full av andra människor och händelser. Kanske var det för att jag först inte riktigt kunde se honom. Bara det mörka håret, den smala nacken och raden av kotor som försvann ner i t-shirten.

Sedan, när jag kom närmare, såg jag hans ansikte.

Det är samma järnsmak i luften nu som då och om jag vrider på huvudet finns bänken där, bara ett par meter bort. Men jag ser inte dit. Jag ser mot havet.

Det skarpa såret över handloven bultar, kanske finns det fortfarande glassplitter i det. Jag stryker med fingertopparna runt om för att förvill smärtan. Känner att kläderna luktar av brandröken. Så samlar jag mig, startar bilen och backar ut från parkeringen.

Morgondimman flyter mjölkvit och fet över vattnet. Inga